

N:o 28.

Ank. till Riksd. kansli d. 5 febr. 1888, kl. 1 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner i fråga om kostnaderna för folkskoleväsendet.

§ 58 i stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 januari 1882 lyder, enligt Kongl. kungörelsen den 1 juni 1883, sålunda:

»För att bereda tillgång till kostnaderna för skolväsendet skall, der ej andra medel härtill finnas, det erforderliga beloppet inom hvarje skoldistrikt sammanskjutas efter de grunder, som för kommunalutskylders utgörande i allmänhet äro stadgade; dock vare skoldistrikt medgifvet att såsom bidrag härtill af hvar och en, som erlägger mantalspenningar, upptaga en särskild afgift; och må denna afgift, hvilken skall utgöras af qvinna med hälften af det belopp, som erlägges af man, icke sättas högre än till 50 öre för hvarje skattskyldig af mankön.»

I dessa bestämmelser föreslås ändring genom två särskilda till lagutskottet hänvisade motioner, hvilka afgifvits inom Andra Kammaren af herr *O. H. Ström*, n:o 125, och af herr *G. Eriksson* i Myckelgård, n:o 2.

Uti den förstnämnda af dessa motioner anför herr Ström, att personella utskylder icke drabbade den skattdragande i mån af hans skatteförmåga, enär de stälde samma kraf på den mindre bemedlade som på den förmögnare medborgaren, och föreslår han på grund häraf, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att personliga folkskoleafgiften från och med 1889 skall upphöra.

Bih. till Riksd. Prot. 1888. 7 Saml. 14 Häft.

Herr Eriksson åter åsyftar ändring i de anförda bestämmelserna endast i hvad de afse kostnaderna för byggnad och underhåll af skolhus med hvad dertill hörer. Han föreslår nemligen, att Riksdagen dels för sin del besluter att för deltagandet i byggnad och underhåll af folkskolehus, med hvad dertill hörer, enahanda grunder skola gälla, som äro för deltagandet i kyrkobyggnad bestämda genom lag af den 12 juni 1885; dels hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhåller om sådan ändring i § 58 och möjligen § 52 af kongl. stadgan om folkundervisningen i riket af den 20 januari 1882, att kostnaderna för byggnad och underhåll af skolhus med hvad dertill hörer skola tillskjutas efter samma grunder, som för kyrkobyggnad gälla.

I afseende å det af herr Ström framställda förslaget vill lagutskottet erinra, att skatteregleringskomitén i sitt den 13 september 1882 afgifna utlåtande angående skatteförhållandena i riket, föreslog, att den personliga afgiften för folkskolans ändamål måtte förbjudas. I det yttrande till statsrådsprotokollet, hvarmed statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet anmälde skatteregleringskomiténs berörda förslag och hvilket sedermera åtföljde propositionen till 1883 års riksdag angående ändringar i folkskolestadgan, anmärkte statsrådet, att ett sådant förbud syntes betänkligt. Ifrågavarande afgift syntes visserligen i mera välmående kommuner kunna utan svårighet borttagas. Den förhöjning i den efter förmögenhet och inkomst utgående vanliga kommunalskatten, som deraf skulle blifva en följd, skulle der icke kännas betungande eller medföra större orättvisor. Men kommuner funnes, der den beskattningsbara förmögenheten och inkomsten vore så obetydlig och skilnaden i ekonomisk ställning emellan de från bevilning efter andra artikeln fria och sådan bevilning betalande i allmänhet så ringa, att betänkliga svårigheter och orättvisor skulle uppstå, om all personlig skatt upphäfdes och bristen i kommunens inkomster ersattes af en förhöjning i afgiften efter förmögenhet och inkomst. Den kyrkliga kommunen egde för att bereda tillgångar till sina behof icke använda andra beskattningsformer än de direkta. Skälen emot ett fullständigt borttagande af möjligheten att i de mindre kommunerna pålägga personlig skatt, vunne derigenom inom den kyrkliga kommunen ökad styrka. Dertill komme, att väl ingen afgift lättare än folkskoleafgiften

af de mindre bemedlade insåges utgå till ett för dem gagnande ändamål, hvarför denna afgift minst af alla kunde antagas gifva anledning till missnöje.

Den till 1883 års riksdag afåtna propositionen i ämnet, hvilken hufvudsakligen afsåg att åt § 58 i folkskolestadgan gifva en sådan lydelse, att deraf klart framginge, att en personlig afgift till folkskolan alls icke vore anbefald utan endast medgifven, der vederbörande kommun funne den behöflig och rättvis, blef, med en af lagutskottet föreslagen redaktionsändring, af båda kamrarne utan diskussion eller votering godkänd; och utfärdades i enlighet med riksdagens beslut ofvan anförda kungörelse den 1 juni 1883.

Då enligt utskottets tanke icke sedan 1883 inträdt sådana förändrade förhållanden, som kunna förringa giltigheten af de andragna skälen för bibehållande af den personliga folkskoleafgiften, der densammas utgående af omständigheterna betingas, får utskottet hemställa,

1) att herr Ströms motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Eriksson åberopar till stöd för sin motion hufvudsakligen den, enligt hans tanke, icke af några särskilda omständigheter rättfärdigade olikhet, som för närvarande består i afseende på deltagande i kostnaden för byggande och underhåll af å ena sidan folkskolehus och å andra sidan tingshus och häradsfängelse enligt lagen den 26 september 1884, prestgård enligt lagen den 1 maj 1885 samt kyrka med hvad dertill hörer äfvensom särskild sockenstufva enligt lagen den 12 juni sistnämnda år. I dessa lagar stadgas som bekant rörande de särskilda byggnadsskyldigheterna, att skyldigheten åligger alla dem, hvilka erlægga kommunalutskylder, samt att de skattskyldige skola i kostnaden deltaga, för fastighet efter hela och för andra beskattningsföremål efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. Det är denna sistnämnda grund för skyldighetens utgörande, som motionären önskar få införd äfven i fråga om folkskolebyggnad.

Då de tre af motionären åberopade lagarne kommo till stånd, torde man väl icke hafva ansett den deri bestämda grund för byggnadsskyldig-

hetens fördelning stödja sig på så allmängiltiga skäl, att den borde tillämpas på all kommunal byggnadsskyldighet. Fastmera lär det få antagas, att man kommit till densamma af hänsyn till omständigheter, hvilka ansågos hindra en vidare gående utjemning af besvären. Då nu Riksdagen i fråga om byggande af folkskolehus redan år 1876 ansett sig kunna på en gång företaga en fullständig utjemning, som ock af Kongl. Maj:t godkändes, och, såvidt utskottet känner, några afsevärda olägenheter icke här af framkallats, synes skäl icke förefinnas att företaga den föreslagna lagändringen, hvilken icke lär kunna annorlunda anses än såsom ett tillbakagående i riktning mot ett tillstånd, som, medan det ännu bestod, framkallade berättigad klagan. Utskottet får följaktligen hemställa,

2) att herr Erikssons motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 5 mars 1888.

På lagutskottets vägnar:

C. A. Sjöcrona.